

Rackarens okända historia avslöjad för släktforskarna

Alingsås släktforskare fick vid sitt möte i tisdags kväll ta del en för gemene man tämligen okänd och föga smickrande del av vår historia. Det var Eric Carlsson i Hol som berättade om den så kallade rackarens ställning i det svenska samhället. Rackaren var den som hade till uppgift att flå och gräva ned självdöda djur, inte minst hästar. Till att bli rackare kunde den dömas som hade gjort ett svårt brott som annars kunde ha kostat honom livet. Rackaren var utestängd från all gemenskap med det övriga samhället. Ingen ville ha med honom att göra. Han fick inte gå i kyrkan och skulle han få nattvarden så skedde detta på kyrktrappan och vinden skulle då ligga från kyrkan och den tjänsteförrättande prästen. Rackaren skulle också om han avled begravas på norra sidan om kyrkan utan klockringning och efter mörkrets inbrott. Ingen utom den som var tvungen att delta i begravningen fick vara med.

Att hästen efter kristendomens införande i Sveriges betraktades som ett orent djur hade sin grund i att den under asatiden var ett kulturdjur. Att äta hästkött var förbjudet.

Det var Karl XI som lagfäste rackaren status. Han fann att det var så många djurkroppar som inte blev flådda och begravda att han bestämde att brottslingar skulle dömas att bli rackare.

Att ta själva ordet rackare i sin mun var dock tabu. Han fick istället en rad andra namn. Att Eric Carlsson kommit in på ämnet berodde på att han fann att det i ett torp i Hol fanns en man som kallades för lillefar, som var ett av många "smeknamn" på rackaren. Andra namn som förekom var valackaren, flängaren, flotten med flera.

Om man anlätade rackarens tjänster undvek man ändå att komma i nära kontakt med honom. Han fick bara komma nätt och jämt in-

nanför dörren. Om han bjöds på mat skulle tallriken omedelbart brännas, handtaget på dörren virades med en trasa som också omedelbart brändes. Pengarna han fick i betalning lämnades inte i handen utan lades på en plats utomhus där han kunde ta dem. År 1760 stiftades en lag som reglerade hans taxa. Det hade visat sig att rackarna hade börjat ta alltför mycket betalt.

Om någon annan utförde rackarens uppgifter kunde han stämma vederbörande inför tinget. Det förekom också att den som hade flått ett dödt djur anklagades för att ha gjort sig skyldig till något mycket föraktligt. Carlsson gav exempel på en präst som avsattes därför att han hade flått en självdöd ox. Församlingen ville inte ha något mer med honom att göra efter denna föraktliga handling. Bestämmelsen att en rackare inte fick gå i kyrkan stod kvar till och med 1909 då kyrkomötet upphävde lagen dock inte utan protester från en hel del mötesdeltagare.

Även rackarens familj utstöttes från folkgemenskapen. Barnen fick inte gå i skolan tillsammans med andra barn. Denna regel gällde till och med 1870-talet.

En annan person som stod lågt på samhällsstegen var bödeln eller mästerman som hans offentliga titel var. Även denne rekryterades från brottslingar. Bödeln var dock något bättre hållen än rackaren och fick inte sammanblandas med denne. De närvarande fick också ta del av bödelns taxa där det bland annat fanns uppgift om vad han skulle ha för en hands eller öronens avhuggande.

Vi använder idag ord som rackargubbe, rackarkäring och rackarungar utan att tänka på varifrån de härstammar. Och hästkött är fortfarande inte riktigt godtagat som människoföda.